

Education & Theatre

Vol 24 (2023)

Editorial

Mary Kaldi

doi: [10.12681/edth.36243](https://doi.org/10.12681/edth.36243)

To cite this article:

Kaldi, M. (2023). Editorial. *Education & Theatre*, 24, 6–7. <https://doi.org/10.12681/edth.36243>

Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής

Αγαπητοί φίλοι/ες,

ζούμε σε ένα κόσμο που αλλάζει ραγδαία. Βιώνουμε τις δραματικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, παρακολουθούμε με δέος την εισβολή της τεχνητής νοημοσύνης σε διάφορους τομείς της ζωής μας, βλέπουμε ελευθερίες και δικαιώματα να καταπατώνται και μέρα με την ημέρα να λιγοστεύουν. Το ίδιο ισχύει και με τον δημόσιο χώρο, που συνεχώς συρρικνώνεται και εμπορευματοποιείται. Και βέβαια, μέσα από τις οθόνες μας περνάει όλη η βαρβαρότητα και η φρίκη του πολέμου, με τα χιλιάδες θύματα αμάχων και με τις συνεχείς διώξεις και εκτοπίσεις εκατομμυρίων ανθρώπων, που αποστερούνται το δικαίωμά τους στη γη!

Μπροστά σε αυτά τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει η παγκόσμια κοινότητα, οι Τέχνες μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και της ευαισθητοποίησης των πολιτών. Μέσα από την τέχνη, η κατανόηση του «άλλου» επιτυγχάνεται αβίαστα ως βιωμένη πρακτική και γινόμαστε ανοιχτοί/ές για να συμβιώσουμε, να συνυπάρξουμε και να συνδημιουργήσουμε χωρίς στεγανά, προκαταλήψεις και διακρίσεις. Επιπλέον, η κατανόηση του «άλλου» έχει διαφανεί ως μια από τις πλέον σημαντικές πτυχές της διαδικασίας μάθησης και διδασκαλίας. Σε καιρούς στεγνούς και άνυδρους, η Τέχνη είναι μια μορφή αντίστασης και λειτουργεί σαν αντίδοτο, γιατί τονώνει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα όλων των ανθρώπων, είτε είναι ανήλικοι, είτε εκπαιδευτικοί και καλλιτέχνες, είτε ακόμη έγκλειστοι σε φυλακές ή ψυχιατρεία.

Σε αυτό τεύχος, αρχικά η **Μαρία Δημάκη-Ζώρα** και η **Ασημίνα Χαραλάμπους** εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο αναπαριστώνται τα φύλα σε 20 θεατρικά έργα για ανήλικους θεατές κατά την περίοδο 2015-2021. Διερευνούν την ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων και το πώς αυτά αναπαράγουν ανισότητες. Τα συμπεράσματα είναι ελάχιστα ενθαρρυντικά για τη δραματολογία των τελευταίων ετών, γιατί ενώ παρατηρείται κάποια πρόοδος στον τρόπο αναπαράστασης των φύλων, στην πλειονότητα των δραματικών κειμένων αναπαράγονται σεξιστικά πρότυπα και πατριαρχικές αντιλήψεις.

Στη συνέχεια, οι **Μάγδα Βίτσου** και **Κώστας Μάγος** εστιάζουν στον θετικό αντίκτυπο που μπορεί να έχει η χρήση του εφαρμοσμένου κουκλοθεάτρου και δράματος σε περιβάλλοντα εγκλεισμού. Στην εθνογραφική τους μελέτη οι συγγραφείς διερευνούν την επίδραση της συμμετοχής εγκλειστών σε ένα πρόγραμμα μη τυπικής εκπαίδευσης, που στόχευε, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση της καθημερινότητας στη φυλακή, στην καλλιέργεια των κοινωνικών τους δεξιοτήτων και στον μετασχηματισμό παλαιότερων πεποιθήσεών τους, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια αλλαγή στάσης ζωής.

Ο **Πάνος Βασιλόπουλος** μελετά την επίδραση του θεάτρου-ντοκουμέντο στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και τις πιθανές επιρροές και αλλαγές στη συμπεριφορά τους ως αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησής τους απέναντι σε ζητήματα ρατσισμού. Στη μελέτη περιγράφεται μια έρευνα-δράση, που πραγματοποιήθηκε το διδακτικό έτος 2021-2022 με εκπαιδευτικούς της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης του Δήμου Αιγιαλείας Αχαΐας σε μια σειρά βιωματικών εργαστηρίων, κατά τη διάρκεια των οποίων οι εκπαιδευτικοί αξιοποίησαν αυθεντικές πηγές, πραγματικά γεγονότα και προσωπικές μαρτυρίες για την προσέγγιση διάφορων μορφών διακρίσεων και ρατσιστικών συμπεριφορών. Το άρθρο σκιαγραφεί πώς το θέατρο-ντοκουμέντο επηρέασε τις ήδη διαμορφωμένες απόψεις των εκπαιδευτικών σε ζητήματα παραδοσιακού και μοντέρνου ρατσισμού.

Στην πορεία ο **Τριαντάφυλλος Μποστταντζής** μας ταξιδεύει στη δεκαετία του 1960 (1960-1965) στο Δρομοκαΐτειο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο, όπου ο ψυχίατρος Γιώργος Λυκέτσος εφαρμόζει μια πρωτοποριακή μέθοδο ομαδικής ψυχοθεραπείας, κατά την οποία οι τρόφιμοι του ιδρύματος λάμβαναν ενεργά μέρος σε πρόβες που αποσκοπούσαν στην παρουσίαση παραστάσεων αρχαίων τραγωδιών. Στο άρθρο επιχειρείται η σκιαγράφηση της ψυχοθεραπευτικής μεθόδου, με ιδιαίτερη αναφορά στην παράσταση των *Ευμενίδων* του Αισχύλου το 1965. Η παράσταση δόθηκε στο θεατράκι του Θεραπευτηρίου και συμμετείχαν ως ηθοποιοί μακροχρόνια νοσηλεύόμενοι του Δρομοκαΐτειου. Επιπλέον, γίνεται προσπάθεια προσδιορισμού της «μεθόδου Λυκέτσου» σε σχέση με το ευρύτερο πεδίο της δραματοθεραπείας, αλλά και ιχνηλάτηση τυχόν εκλεκτικών συγγενειών της με το «ψυχόδραμα» του Jacob Moreno.

Η **Sanja Maljikovitch** αναγνωρίζει τις μεθόδους για τη σκηνοθεσία των αναμνήσεων στο θέατρο και χρησιμοποιεί τη θεατρικότητα ως μια υποκειμενική μέθοδο, εμπνευσμένη κυρίως από την εμπειρία της Ariane Mnouchkine, του Jerzy Grotowski και της Pina Bausch. Η κατανόηση των μεθόδων εργασίας αυτών των δημιουργών θεάτρου-χοροθεάτρου μπορεί να ενδυναμώσει, να ενθαρρύνει και να βοηθήσει στην ανάπτυξη των υποκειμενικών μεθόδων για έναν τρόπο δουλειάς που έχει ως βάση τη μνήμη.

Διαβάζοντας περιγραφές για τη θεατρική καλοκαιρινή κατασκήνωση που διοργανώνει το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, ο **Robin Pascoe** θυμήθηκε ένα καταλυτικό περιστατικό που συνέβη την εποχή κατά την οποία εργαζόταν ως ασκούμενος σε μια καλοκαιρινή κατασκήνωση για παιδιά από παραμεθόριες περιοχές της Δυτικής Αυστραλίας, ενώ ήταν φοιτητής στο πανεπιστήμιο. Αναλογιζόμενος την εμπειρία, θεώρησε σημαντικό να μην επιδοθεί απλώς σε μια άσκηση νοσταλγίας. Σήμερα, ως ημιαπασχολούμενος συνταξιούχος καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Murdoch, διερευνά με τους φοιτητές του τη μεθοδολογία των Κρίσιμων Περιστατικών. Στο άρθρο του συνδυάζει τον αναστοχασμό και την αντανακλαστικότητα ως μια διαδικασία προσωπικής επαγγελματικής ανάπτυξης.

Το τεύχος 24 του περιοδικού *Εκπαίδευση & Θέατρο* περιλαμβάνει ένα ένθετο αφιέρωμα στο πρόγραμμα **International Teacher Artist Partnership-Professional Development (I-TAP-PD)**, που υλοποιήθηκε το χρονικό διάστημα 2020-2023, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus+/KA2 – Στρατηγικές συμπράξεις. Το ITAP-PD οργανώθηκε με τη σύμπραξη τεσσάρων χωρών (Ιρλανδία, Σερβία, Ολλανδία και Ελλάδα) και ακολούθησε τις αρχές της ισότιμης σχέσης μεταξύ εκπαιδευτικών και καλλιτεχνών. Το ζητούμενο της υλοποίησής του ήταν να ενισχυθούν σημαντικές δεξιότητες των καλλιτεχνών και των εκπαιδευτικών σε σχέση με την προσωπική και επαγγελματική τους ανάπτυξη. Το Πανελλήνιο Δίκτυο ήταν ο φορέας που εκπροσώπησε την Ελλάδα και οργάνωσε την υλοποίηση του προγράμματος και τη διεθνή του έρευνα. Στο παρόν τεύχος οι ερευνητές και οι ερευνήτριες από τις 4 χώρες του προγράμματος παρουσιάζουν διαφορετικές πλευρές από την πορεία και τα αποτελέσματά του.

Η ελληνική ομάδα έρευνας, **Μπέττυ Γιαννούλη, Νάσια Χολέβα** και **Ηρώ Ποταμούση**, εστιάζει στο πλαίσιο, στην οργάνωση και τη δομή του προγράμματος, την υλοποίησή του από 6 ελληνικές ομάδες και τη διαδικασία σχεδιασμού της έρευνας που συντόνισαν, καθώς και στις ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα για τη διάχυση των αποτελεσμάτων της.

Το άρθρο των **Nikola Koruga, Dunja Đokić** και **Sanja Krsmanović Tasić** παρουσιάζει την έρευνα που διεξήχθη στο εκπαιδευτικό πλαίσιο σε σχολεία της Σερβίας και τα αποτελέσματά της όσον αφορά την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και των καλλιτεχνών που συμμετείχαν.

Από την πλευρά της, η **Vera McGrath** εστιάζει σε 2 μελέτες περίπτωσης από την εφαρμογή σε σχολεία της Ιρλανδίας, προκειμένου να αναδείξει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνέθεσαν την ισότιμη συνεργασία μεταξύ καλλιτεχνών και εκπαιδευτικών, καθώς και τα επίπεδα μάθησης που βίωσαν οι ίδιοι μέσω της διαδικασίας TAP.

Σε συνέντευξή της στις **Μπέττυ Γιαννούλη** και **Νάσια Χολέβα**, η **Manja Eland**, εικαστική καλλιτέχνη και μέλος των ομάδων συντονισμού και έρευνας του ITAP-PD από την Ολλανδία, μοιράζεται τις διαπιστώσεις και τα συμπεράσματά της για τις δυνατότητες σύμπραξης της εκπαίδευσης και των τεχνών που δημιουργήθηκαν μέσα από το πρόγραμμα.

Τέλος, η **Νάσια Χολέβα** παρουσιάζει αναλυτικά τη διδακτορική της διατριβή, η οποία εκπονήθηκε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και υποστηρίχθηκε τον Ιούλιο του 2022. Η έρευνά της εστίασε στη συμβολή ενός θεατροπαιδαγωγικού εργαστηρίου 20 ωρών σε εκπαιδευτικούς, με θεματολογία τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των προσφύγων. Πραγματοποιήθηκε σε 445 εκπαιδευτικούς από 16 ελληνικές πόλεις, όλων των βαθμίδων και των ειδικοτήτων, κατά το διάστημα 2018-2020.

Καλή ανάγνωση!

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Η Συντακτική Επιτροπή